

Claus Hankert`s erindringer om livet, og opvæksten på Thorsbro Vandværk.

DE VOKSNE

HJEMMENE

FAMILIERNE

BARNELEG

AFSLUTNING

DE VOKSNE Fædrene

Vandværket var ikke blot de voksnes verden, men også de voksne mænds verden. Det var her, tingene skete, og det var vandværket, der skulle sørge for både faglige udfordringer og smør på brødet. Og den slags var mændenes affære.

Dengang var offentlige myndigheder og væsener ikke så lidt mere konservative, end de er nu om dage, og Københavns Kommune, der jo er Thorsbro Vandværks ejer, var ingen undtagelse. Det var svært at få arbejde her, men var man en gang ansat, var det mest almindelige, at man fortsatte ved Vandforsyningen resten af sit arbejdsliv. Da en del tillige boede i tjenesteboliger på selve vandværksområdet, var man ikke alene knyttet tæt til værket, men familierne blev naturligvis også tæt knyttet til hinanden - på godt og ondt.

Mændenes verden var delt på flere måder. For det første var de delt mellem dem, der arbejdede udendørs og dem, der arbejdede indendørs i selve maskinbygningen. De første henhørte under Brøndmesteren, der havde ansvaret for de store arealer og bygningen med filteranlægget, og de andre henhørte under 1. Maskinmester - i daglig tale "1. Mesteren" - der var værkets allerhøjeste myndighed.

Indenfor disse to områder var der igen en lagdeling. Nogle var fastansatte tjenestemænd - sådan nogle som Maskinmestrene, Brøndmesteren og hans højre hånd m.fl. - og andre var ansat på knap så favorable vilkår. Selvom vi børn ikke gik og tænkte dybere over den slags, var der alligevel ingen tvivl om, hvem der var hvad. Måske hang det sammen med, at man på den tid i al almindelighed satte pris på "værdighed", og når man nu en gang havde opnået "værdighed" som tjenestemand, var der vel ingen grund til at sætte sit lys under en skæppe.

Min far var maskinmester, og kort fortalt er hans historie, at han som ung københavner blev udlært som maskinarbejder/mekaniker, hvorefter han læste til maskinist og maskinmester. Derefter måtte han - som vel de fleste andre i den situation - ud at sejle. Det blev med ØK, hvor han sejlede verdenshavene tynde i omkring 10 år. Dengang oplevede man faktisk noget, når man var sømand, og gamle fotoalbums fortæller om eksotiske besøg i Bangkok og San Fransisco - for slet ikke at tale om turen gennem Panama-kanalen.

Men han blev forlovet - endda med en pige fra Viborg-kanten, og så var det ikke længere sjovt at sejle. Midt i den værste arbejdsløshed i 1933 gik han i land, og efter nogle år lykkedes det ham at skaffe sig et

midlertidigt arbejde som montør på Thorsbro Vandværk. Det blev til arbejde for Vandforsyningen resten af hans arbejdsliv.

Som maskinmester var der selvsagt tale om indendørs arbejde. I den fine hvide maskinbygning, som jeg kender så godt, og hvor der næppe er en krog, hvor jeg ikke har været. Her var det daglige arbejde at sørge for, at vandet blev pumpet op og dernæst pumpet videre til København naturligvis den primære opgave. Maskinmestrene var hele døgnet rundt på vagt - i 3-skiftet vagt -, hvor de sammen med en motorpasser sørgede for, at det hele kørte, som det skulle. Der var jo tale om "rigtige" maskiner – dvs. dieselmaskiner, der ikke kunne overlades til sig selv, og som hele tiden skulle smøres og måske justeres på forskellig vis, hvortil kom, at elektronikken endnu ikke havde frembragt instrumenter, der kunne "aflæse" sig selv. Så disse vagter skulle hver time døgnet rundt notere forskellige tal fra maskiner og pumper, så man havde oplysninger.

Når jeg siger "rigtige maskiner" skyldes det, at der blandt maskinmestre på et noget senere tidspunkt, da de elektriske motorer vandt frem, opstod en talemåde, der sagde: "Sådan nogle kan man jo sætte en dresseret abekat til at passe". Også abekatten er for længst passé. Nu står der en computer et eller andet sted og holder øje med det hele.

Men den primære opgave med at få vandet afsted til København, var ikke den eneste opgave. Alt maskineri bliver jo slidt, så i dagtimerne var det "almindelige" vagthold suppleret med et antal yderligere mestre og motorpassere, der i kraft af deres faglige kunnen var i stand til selv at adskille, reparere og udskifte dele i de mange maskiner i maskinhallen. Enkelte gange blev der ligefrem opstillet nye maskiner. Især husker jeg opstillingen af den første elmotor, der stadig står på sin plads. Det var virkelig en nyskabelse. Værket rummede også et værksted med både drejebænk og andre maskiner, og bag dette var der en rigtig smedje med både esse og forskelligt andet værktøj.

Man var ikke overladt til sig selv, for fra Københavns Vandforsynings hovedkontor på Axeltorv i København kom der jævnligt besøg af ingeniører, der naturligvis havde det mere overordnede ansvar for butikken, men jeg har et klart indtryk af, at langt det meste var man i stand til at håndtere selv.

Dette hovedkontor på Axeltorv havde også en anden funktion. Det var her, man sørgede for udbetaling af løn hver gang, det blev den første, og da min far senere blev 1. Mester (altså ikke på Thorsbro), lærte jeg dette nærmere at kende. Det var nemlig en sand festdag.

Om morgenen drog vi - min mor og jeg var ofte med - til København, hvilket måske ikke var noget helt usædvanligt, men som alligevel bar præg af "noget særligt". Her gik min far straks til Axeltorv for dels at aflægge beretning om "rigets tilstand" og for dels at afhente lønningsposerne til folkene. Ikke noget med bankkonti og Dankort. Imens dette stod på, kunne mor og jeg gå på Strøget, i Daells Varehus og andre spændende steder. Sidst på formiddagen mødtes vi med både far og min faster og onkel - han var nemlig også 1. Mester på et Vandværk ved Slangstrup - i Restaurant Lido overfor Hovedbanen, hvor der var kaffe og brød, inden turen igen gik hjem med tasken fuld af rede penge til medarbejderne.

Min fars arbejdsliv på Thorsbro var som sagt præget af disse 3-skiftede vagter: Formiddagsvagt, eftermiddagsvagt og nattevagt. Det sidste var vist "det værste". Alle vi børn på Thorsbro havde fædre, der arbejdede på denne måde, så det var helt almindeligt, at livet måtte indrette sig på dette faktum.

I dagvagterne var vi børn jo i skole, og fædrene havde travlt med de forskellige reparationer m.v. på vandværket, så her så vi ikke så meget til dem. Men udenfor normal, daglig arbejdstid har jeg utallige gange besøgt min far på værket. Som maskinmester sad han som regel i "Buret" - et lille kontor med glas til alle sider - den gang for enden af maskinhallen, så han kunne overvåge maskinerne, mens motorpasseren

havde sit eget opholdsrum længere nede i hallen. Naturligvis sad de ofte sammen og snakkede, men som udgangspunkt havde de hvert sit opholdsrum.

Når far ellers ikke var optaget af andet, gik vi rundt og kiggede på maskinerne, mens far fortalte både om dem og om livet på ØK's store skibe. Vidste De - kære læser - for eksempel, at man (uanset hvor god pumpen er) ikke kan pumpe (= suge) vand op til mere end en bestemt højde (vistnok 9 eller 11 meter). Derfor er alle brøndpumperne (dem der pumper vandet op af jorden) placeret nede i bunden af en meget dyb grav, hvor de forholdsvis små dieselmotorer står oppe i hallen og trækker pumperne via en lang drivrem. For selvom man ikke kan pumpe mere end til en bestemt højde, kan man godt "trykke" vandet langt højere op, hvilket vil sige op i den store rentvandsbeholder støbt af beton, der ligger under jorden der, hvor det nye, moderne maskinhus nu ligger - når vandet vel at mærke har passeret filterbygningen og iltningsanlægget. Fra rentvandsbeholderen kan de store dieselmotorer ved hjælp af deres centrifugalpumper pumpe vandet ud på sin lange rejse til København.

Hvad det sidste angår, kan man i to af kælderrummene se de store rør, der forsvinder ind i væggen på deres vej mod staden. I et af disse rum passede en af motorpasserne stedets ølkælder, da der her er en yderst velegnet temperatur for læskende drikke. Oh - hvilken fryd med en appelsinvand fra Stjernen for da slet ikke at tale om en hindbærsodavand med indbygget sugerør fra selvsamme - nu nedlagte - bryggeri. Denne voksne, der så vidt jeg husker hed Helge, fortalte os unger, at når der var to store rør ind i væggen mod København var det fordi, at det ene blev brugt til at pumpe vand til Hovedstaden, der kvitterede ved at pumpe øl ud gennem det andet!

Nattevagterne bød ikke på de store arbejdsmæssige udfordringer. Til gengæld var det meget almindeligt, at vagterne gik og puslede med et eller andet privat. Igennem mange år har min far forsynet hjemmet med håndmedede ting og sager såvel til nytte som til pynt. Ofte var nyttegenstandene udfærdiget særdeles solidt, så de nærmest fremstod som overmåde tunge og lidt klodsede. Men det skulle jo kunne holde. Selv har jeg bl.a. en flot lågkrukke af kobber med et veritabelt våbenskjold indgraveret samt et meget flot flagstang til bordbrug med både en kanon og et anker ved foden. Sidstnævnte er fast i brug, når vi fejrer fødselsdage. Senere i slutningen af 50'erne, da vi fik bil - en Austin A-40 Summerset - var bilen hyppig gæst på vandværket under nattevagterne. Der var både varmt og god plads på gulvet i maskinhallen, så der kunne min far reparere eller pudse og pleje bilen hele natten igennem.

Jeg havde aldrig nye cykler gennem hele min barndom. Altid brugte, tonstunge apparater, som min far satte i stand under nattevagterne, og som til sidst blev malet med blå eller grøn cykellak. Men så fremstod de også som så godt som nye. Og fik de så et par overføringsmærker fra farvehandelen i Taastrup, var sammenligningen med en ny cykel rimelig god. Først da jeg kom i konfirmationsalderen fik jeg en helt ny cykel - ovenikøbet med 3 gear (Torpedo), der blev købt i Roskilde, og som jeg selv cyklede hjem. Oh - fryd!

Disse nattevagter startede hen ad klokken 10 om aftenen, hvor min far drog hjemmefra med en lille spånkurv med lidt spiseligt samt en gammeldags sodavandsflaske med patentprop fyldt med kaffe blandet med mælk og sukker. Der var ikke noget med termokande, men det gjorde nu ikke noget. Flasken blev stillet et bestemt sted øverst på en af de store maskiner, og så blev den holdt varm. Maskinerne afgav jo megen varme, og da vi siden hen flyttede over til boligen nær værket opnåede vi den luksus at få centralvarme. Det var simpelthen kølevandet fra maskinerne, der blev sendt en tur ud igennem boligerne, der på denne måde havde gratis varme - alt det, vi havde lyst til.

Næste morgen kom min far så hjem efter klokken 6, når han lige havde fået aflagt rapport (eller vendt verdenssituationen) med afløseren. Så var det hjem til lidt morgenkaffe og så på hovedet i seng. Og så skulle vi naturligvis være rimeligt stille, så den trætte mand kunne få sin hvile.

Mødrene

Hvor mændenes domæne var Vandværket (der var ikke så meget som en rengøringskone der), var hjemmene mødrenes område. Alle mødrene var hjemmegående i god, gammeldags forstand, så vi børn havde altid voksne omkring os. I hvert fald i det omfang vi havde brug for det. Det er nok den rene provokation i dag at påstå, at der kunne være noget godt ved det, men selvfølgelig var det godt for børnene, at de altid havde nogen hjemme, som de kunne ty til. Og selvfølgelig var det dejligt efter sin skoledag at komme hjem, få en snak og lidt at drikke og spise, inden man kastede sig ud i leg og færden omkring på de store områder. Sådant en kop saftevand og en franskbrødsmad med æblegelé, der var farvet enten stærk grøn eller mere afbleget rød, det var lige det man trængte til.

Mødrene sørgede for alt i hjemmet. Madlavning på det vaskeægte smedejernskomfur i køkkenet, der først blev udskiftet med et elektrisk, da jeg var vel 6 - 7 år gammel. Sådant et komfur gav en herlig varme på en kold vinterdag, når mor ellers havde været først oppe og fyret op. Madvarerne blev opbevaret i spisekammeret, for ingen af familierne havde køleskab, men sådant et spisekammer var til gengæld helt rigtigt til at lave tykmælk, der med et godt lag revet rugbrød med lidt sukker - i min erindring - smagte langt bedre end vore dages sukkerfyldte yoghurt.

Mødrene lavede vist altid tre retter mad dengang. Først noget suppe eller grød til at lægge bunden. Så hovedretten med kød eller fisk, og så frugtgrød til dessert. Min personlige favorit var pandekager, men da min mor åbenbart mente, at det var lidt for "dessertagtigt", fik vi altid en gang grød først med det resultat, at jeg var næsten mæt, når pandekagerne kom på bordet.

En anden daglig dont - altså i den kolde tid - var at holde varme i husets kakkelovne. Kul og koks blev med mellemrum leveret ned i kælderen gennem et vindue, og så var det ellers fast arbejde med at slæbe dem op til kakkelovnene i den høje, smalle jernspand. Og efter forbrænding var der naturligvis aske, der skulle bæres ud i skraldespanden. Den var heldigvis en solid sag af jern, der ikke tog skade af lidt gløder. Mor har fortalt, at hun, da jeg var ganske lille, fik en bullen finger, og da verden endnu ikke kendte penicillin, var det en langvarig og smertefuld affære med sæbevand, lucucilsalve og andre husråd. Og når man så skulle slæbe den tunge kokkspand med den ømme finger, var det næsten ikke til at holde ud. Udenfor huset stod der, da jeg var mindre, et primitivt træskur. Det havde været depot for tørv under krigen, men det var jo før min tid. Jeg tror, at vi brugte det til cykler, indtil man fjernede det i tillid til, at der nok ikke kom krig igen sådan lige med det samme.

Udover husholdningen indendørs var havearbejde også en del af mødrenes arbejde, omend fædrene tog de tungere ting. Men at passe blomsterbede og frugtbuske og træer hørte med til arbejdet. Ikke bare fordi haverne skulle være "pyntehaver" men også fordi frugt og grønt var en vigtig bestanddel af hjemmenes kost. Alting blev syltet og henkogt og gemt af vejen nede i kælderen, så man havde noget at tære på gennem vinteren. Æbler, pærer, ribs, solbær, stikkelsbær og rabarber til rødgrød om sommeren. Store rabarberplanter kan man i øvrigt gemme sig under, hvis man har brug for det!

Vi havde et meget stort kirsebærtræ i haven, og det var for os børn både velegnet til at klatre i og til at "hænge" i, når der var modne bær. Og der var nok til både os og til syltningen. Jeg tror, at vi unger kunne bruge timevis på sådan at dingle på en gren, hvor der var godt med bær indenfor rækkevidde. Ellers er havens syrener nok dem, jeg af en eller anden grund husker bedst. Ikke fordi de duede til at klatre i - tværtimod, men det er nok den intense duft fra tiden, hvor de blomstrede.

Nede bag de nu nedrevne vaskehuse, der lå for enden af den lille stikvej til Køgevejen, var et stykke jord udlagt til dyrkning af grøntsager. Hver bolig havde sin lod, og i daglig tale sagde man altid: "Far er nede på lodden". Her kunne man dyrke kartofler, ærter og bønner og alt sådan noget, og da fryseren endnu ikke var almindelig, blev det hele henkogt. Åh - kunne jeg endnu en gang smage min mors hjemmelavede pickles med bønner, gulerodsstykker og små buketter blomkål! Altså den opskrift med klar eddikelage med krydderier! På vaskehusets syd væg havde familien Francke en stor brombærbusk, og når man ellers turde snige sig til det, var de solmodne bær en fryd.

Vaskehuset var en stykke for sig. Huset var til fælles brug for beboerne, og man bookede sig ind med visse mellemrum, når man mente, at hjemmet trængte til en vaskedag. Først blev der fyret op under den store gruekedel, der skulle fyldes med vand, og så blev tøj et kogt godt og grundigt og gnubbet på et vaskebræt. Bagefter baksede mor det våde tøj op og skyllede det i flere hold vand, der alt sammen skulle fyldes i skyllekarene (store trækar) med håndkraft. Hele vaskehuset stod efterhånden i tæt damp, så døren måtte stå åben, for at hun kunne få lidt luft. Det var virkelig et stykke arbejde, der får vore dages vaskemaskiner til at virke som de rene mirakelmaskiner.

Indkøb til husholdningen var naturligvis også mødrenes gebet, og langt det meste foregik ganske lokalt. For det første kom der hver dag mælkemand, der stillede de klare glasflasker med blanke paplåg på trappen. Musvitterne hakkede ind imellem hul på låget for at få fat i fløden, der jo dengang - før homogeniseringen blev indført - samlede sig øverst i flasken. Derudover kom der to gange ugentlig en bager. Den ene fra Kildebrønde og den anden fra Ishøj. Den ene kørte i en gul varevogn og den anden i en rød, hvorfor de i daglig tale hed "Den Gule Bager" og "Den Røde Bager". Vi unger kunne godt komme en tur med rundt i bilen og måtte så gå hjem f.eks. fra Benzonsdal, og var vi rigtigt heldige, gav chaufføren et stykke overskåret eller andet. Med lidt større mellemrum kom der også en fiskemand, men dengang hørte fisk på ingen måde med til mine livretter, så han kunne gerne blive væk. Ellers foregik de fleste daglige indkøb i Brugsen, der lå på hjørnet af Køgevejen og vejen op til Thorslunde. Man blev sendt afsted med en dosmerseddel og en spånkurv, og bag den vinkel-formede disk samlede brugsmanden så varerne sammen i kurven, mens man selv kunne stå og kigge på et par af hylderne på endevæggen i lokalet, hvor der var lidt legetøj. Lige overfor Brugsen - lidt nede på det modsatte hjørne lå selve Paradis! Et lille hus, hvor man enten kunne blive betjent gennem en luge i et vindue eller gå ind og sætte sig ned ved et par borde. Dette etablissement hed noget så flot som "Thorslunde Tivoli" og var helt enkelt et lidt større ishus, der følgelig kun havde åbent i sommerhalvåret. Men hvor har man dog nydt mange sodavandsis og andet slik, når ens far ellers kunne finde en mønt, hvor der stod "is" på. Skulle man købe mere ind, end disse lokale faciliteter kunne klare, måtte mor cykle til Taastrup, hvor der jo var mange flere muligheder.

Mødrene var vel også dem, der havde hovedansvaret for os unger. I hvert fald i mit hjem. Men det skyldtes nok også, at min far efterhånden blev rodet ind i så meget. Han var bestyrelsesmedlem i både den lokale konservative vælgerforening, i foreningen Norden, i Menighedsrådet ved Thorslunde Kirke og vist flere andre ting. Så han måtte hyppigt afsted på sin cykel med en forhistorisk art nefalygte for at gå til møde om aftenen. Ind imellem måtte min mor vise sin deltagelse, og så måtte både hun og jeg med til uendeligt lange og kedelige møder, hvor røgen drev fra cerutterne, så øjnene sved, og hvor bagen hurtigt blev øm af Ishøj Forsamlingshus's hårde træbænke. Der kunne dog også være møder i Foreningen Norden, hvor der blev fremvist film, og det var naturligvis en hel del bedre.

Min far var i øvrigt ivrig hjemmевærnsmand, og da man dengang endnu havde verdenskrigen i meget klar erindring, var der ganske mange andre, der også meldte sig til denne tjeneste. Formentlig fordi Vandværket var en offentlig institution, var området hyppigt vært for hjemmевærnsfolkens øvelser. Pladsmandskabets frokostur i hjørnet af filterbygningen blev brugt som mødelokale, og hele området med dets skove, åløb

og herlige gemmesteder blev brugt til træning i at overmande russerne, der antoges at ville komme fra syd ad Køgevejen over Lille Vejlå og ind i "vores" område. Vi unger fulgte godt med i kamphandlingerne, og var vi heldige, kunne vi få lov at røre ved et maskingevær eller andet spændende. Og bagefter samlede vi brugte patronhylstre op til brug ved næste dages legen "krig".

HJEMMENE

Som udgangspunkt må man vel sige, at Vandforsyningen havde sørget for gode tjenesteboliger til sine ansatte. Men det var jo altså ikke vore dagens standard.

Mit første barnsdomshjem er i min erindring "stort", men målt med dagens målestok, var det nok ikke noget at snakke om. På den lille stikvej til Køgevej ligger der to huse, og begge rummer bolig til hver to familier. Når man kører ned ad vejen, var mit hjem den første bolig i det andet hus.

Mit første hjem fremstår godt nok i min erindring som et rart, skinnende hvidt hus i solskin og med grønne træer. Men når jeg husker efter, kan jeg også godt huske aftener, hvor sengen ventede kold og klam oppe på 1. sal, hvor der kun sjældent blev fyret op, og hvor eneste lindring var den skoldhede, æggeformede varmedunk af metal.

Huset var som nævnt kakkelovnsfyret, og isolering var endnu ikke opfundet. Så det kunne være en kold affære, indtil mor havde fået fyret op. Vandforsyningen hørte ikke til de mest moderne. En "sund", bureaukratisk konservatisme sørgede for, at ingen kastede sig unødigt ud i nyskabelser. Jeg kan huske, at det var et langt, sejt træk at få det koksfyrede komfur i køkkenet skiftet ud med et elektrisk, og jeg er sikker på, at det var familierne selv, der måtte bekoste det nye komfur, der sikkert er blevet opfattet som vild luksus.

Husene blev naturligvis vedligeholdt af Vandforsyningen, og en gang om året blev herlighederne synet, inden en malermester blev sat i gang. For det første blev der ikke malet, før det var absolut nødvendigt, og når der så blev malet, var det gråt træværk over det hele. Ikke noget med farver af nogen art. Mødrene sukede altid over disse grå og ikke særligt opløftende flader, og når maleren var gået i gang, blev det altid forsøgt at få ham til at blande lidt mere hvidt i, så det i hvert fald blev lidt lysere. Om det var malerens personlige holdning, eller om det var strenge instrukser fra Vandforsyningen, er jeg ikke helt klar over. Men gråt var det i hvert fald.

Dengang var der ikke noget med bad og den slags luksus i almindelige menneskers huse. Det almindelige var vel "etagevask", men vi familier på vandværket havde alligevel bedre muligheder. På selve vandværket var der indrettet et par baderum med varmt vand fra maskinernes kølevand, så når tiden var inde, udrustede man sig med håndklæde, sæbe og hvad man nu ellers har brug for, og så gik man ad den lille grussti over til Værket for at få sig et varmt bad.

FAMILIERNE

Som nabo havde vi først Francke, der var meget politisk aktiv, og som min far tog alvorlige, politiske søslag med under nattevagterne. Han kunne være helt ophidset, når han kom hjem om morgenen. Sit endelige nederlag fik han, da Francke blev valgt ind i Folketinget - endda for socialdemokraterne!! Men han sagde da tillykke til ham! Da Francke døde, fik vi nogle nye naboer - Jarls, der i øvrigt også blev vore naboer, da vi mange år senere boede på Bogøgård Vandværk. Jarls datter - Lise - blev altid drillet meget af os børn. Egentlig tror jeg ikke, at vi havde noget imod hende, men hendes mor kom altid ud og skældte på os, fordi vi drillede, så det har nok sat en uheldig udvikling i gang.

I det første hus på vejen boede Gørn Nissen i den første lejlighed. De blev altid kaldt Nissefar og Nissemor, og da de ikke havde børn selv, tog de sig meget af ungerne i nabolaget. Når vi syntes, at vi trængte til det, kunne vi roligt ringe på døren, og når Nissemor kom ud, sagde vi: "Be' om et bolsche", hvorefter hun hentede skålen med blandede bolscher i sit køkkenskab (det midterste!) og bød os. Nissefar havde en Nimbus med sidevogn (lad), og han kørte meget rundt til de små pumpestationer, der leverede vand til Værket. Nogle gange gav han os unger en lille tur på motorcyklen - i sidevognen, og det var altid en lykke.

Ved siden af Nissefar og Nissemor boede Hjorth-Madsen, hvis børn Jakob og Gerda, jeg altid legede med. Især Gerda. Hun var en noget bestemt type, og selvom jeg dårligt nok selv kan huske det, fortæller min mor, at jeg mange gange kom ind aldeles rasende og svor, at jeg aldrig mere ville lege med Gerda. Altså lige indtil hun ringede på og spurgte, om jeg kom ud at lege. Hjorth-Madsen stammede fra Skagen, hvilket tydeligt fremgik af deres udhus og gårdsplads, hvor tørrede fisk hang på en snor, indtil de blev fortæret. Min far var på grund af sine år på søen meget maritimt interesseret, og han fik en gang Hjorth-Madsens far fra Skagen til at skaffe sig et rigtigt rat fra en fiskekutter. Det skulle bruges til lysekroner. Da rattet nåede frem, kunne Hjorth-Madsen ikke nænne at skille sig af med det, da det var det rat "som min far i mange, mange år har stået og trukket i". Så han beholdt det selv. Til gengæld skaffede faderen et andet rat og to lanterner, som min far satte i stand, og som stadig hænger i min mors lejlighed.

For enden af den lille stikvej står der en brønd, hvor man kan sidde på dækslet og se på trafikken på Køgevej. Dengang fandtes endnu kun dampradioen til underholdning, så mange lune sommeraftener sad nogle af familierne på denne brønd, der blev kaldt "Trunten" og småsnakkede og så på de biler og andre trafikanter, der kom forbi. Det var noget helt nyt og spændende, da de første knallerter kom. Sikken de kunne larme. Man kunne høre dem næsten til Kildebrønde, men det var godt nok smart. De første havde kun en såkaldt "hjælpemotor" og var med andre ord almindelige cykler, der havde fået motor på, men senere kom herlige - og for os unger virkeligt strømlinede knallerter - som Stafette, Disella og flere andre.

Trunten var også på anden måde til glæde, for vi børn brugte den jævnligt til at sidde på, når vi samlede bilnumre. Den slags er den nok ingen børn, der gider i dag, men i mangel af computere, TV og andet med internationale forbindelser, var bilnumre-samlingen et rimeligt alternativ. Landevejen gik jo mod syd i yderste ende til Gedser, så det hændte, at der kom tyske eller andre europæiske biler forbi, og disse numre var både sjældne og meget spændende at have i sin samling. Når der måske kom en hel stribe biler efter hinanden, var vi sikre på, at det var et færgetræk fra Gedser.

Førstemesteren på Værket hed Simonsen, og han led meget af skinnebessår, som han fik behandlet hos en eller anden "klog mand" i Jyderup, hvortil han jævnligt kørte. Han havde nemlig bil - en sort Chevrolet (tror jeg), hvad ellers ikke var almindeligt. Førstemester-boligen var i stueetagen i det store hvide hus, der ligger ved Benzonsdals Alle lidt nede bag Værket. Da Simonsen døde, søgte far hans stilling, men Vandforsyningen fulgte altid meget slavisk ancienniteten, og da der på et helt andet vandværk var en maskinmester Bose, der havde lidt højere anciennitet end min far, fik han jobbet. Det tog hårdt på far. Da han telefonisk fik at vide, at han ikke var indstillet til jobbet, tog vi til København om aftenen og "druknede sorgen" ved at gå i Palladium og se Dannie Kaye i filmen om H.C. Andersen. Ovenover Simonsen boede Gudmosen, der var brøndmesterens højre hånd, og som også havde motorcykel. Han og konen havde ingen børn, og selvom vi vist aldrig snakkede særligt meget med dem, har jeg en sikker fornemmelse af, at de var nogle meget venlige mennesker.

Brøndmesteren hed først Søndergaard, og i kraft af sin stilling, boede han i den første bolig lige indenfor porten ved selve vandværket. Vi kom, da far blev 2. mester, til at bo i den anden bolig i dette hus. Søndergaard havde også bil - en Ford eller Chevrolet af "HGF-typen" - og jeg husker flere gange, hvor vi blev

inviteret på køretur. En gang kørte vi helt til Hornsherred mellem Roskilde og Isefjorden, og jeg var fuldstændig betaget af den meget smukke udsigt ned over Dejligheden. Også fordi det var første gang, jeg så en rigtig halvø. Sådan en var der nemlig billede af på mit skoleatlas, og det syntes jeg var kolossalt spændende.

Da Søndergaard døde kom der en ny brøndmester - Christiansen -, hvis datter Annie var på min alder, og som jeg følgelig legede meget med. Christiansens var lidt mere "moderne" end jeg synes de andre familier var, og bl.a. inviterede Annie os unger (eller snarere unge mennesker) til en rigtig fest med musik fra grammofonen (Pat Boone med "Sail along silvery moon"), sodavander og dans. Det var godt nok spændende, og jeg blev i dagens anledning udstyret med mit første par "rigtige" bukser - koksgrå. Ellers gik jeg altid i plusfours med lange strømper op til elastikken under knæet.

I den nu nedrevne Mølle, der lå til højre for Benzonsdals Alle overfor 1. mester-boligen boede der tre familier. Familien Poulsen havde sønnen Poul - i daglig tale kaldet Lille Poul, der var lidt hidsig ind imellem, men ellers en god legekammerat. Ved siden af boede på 1. sal familien Buch, hvis datter Kirsten også var en fast legekammerat. I boligen nedenunder kom familien Christensen til at bo. De havde ellers boet i Strøhusene ved Kildebrønde. Deres søn Henning var i adskillige år min allerbedste legekammerat, og da de havde fjernsyn, hvilket var aldeles ualmindeligt, var det meget spændende at komme ned og kigge med. Især holdt vi meget af Robin Hood-serien, og jeg husker tydeligt vores skuffelse, da vi en eftermiddag kom ind for at følge heltens bedrifter, og der så i stedet kom sørgemusik ud af apparatet. Det var den dag, hvor Grønlandsskibet Hans Hedtoft blev meldt savnet. Henning blev i øvrigt gift med Hjorth-Madsens Gerda, men desværre ved jeg, at han for nylig er død alt for tidligt.

Udover familierne på selve Værket bør man også nævne gårdejer Sørensen på Kanehøjgård og gartner Anton Larsen ved Køgevej. Begge familier var på en eller anden måde "en del af kredsen", og både Kanehøjgård og gartneriområdet var pragtfulde legepladser. Sørensens havde ikke selv børn, men de havde på en eller anden måde adopteret eller taget i pleje en ung mand ved navn Svend. Han var på alder med min søster Merete, der er 11 år ældre end jeg, og tilhørte derfor ikke rigtigt "min kreds". Men på Kanehøj var der altid karle, der vel kun har været store teenagere, men som passede stald, lade og marker. De var tit sjove at snakke med.

BARNELEG

Nutidens børn leger ikke. Det er noget barnepjat! De spiller computer og gør andre sofistikerede, voksne ting. De aner ikke, hvad de går glip af! Og de aner slet ikke, hvor mange helt utroligt gode legemuligheder, der var på Thorsbro og områderne deromkring. Det var jo også luksus at have en masse tønder land til fri rådighed med skov, å-løb, plantage, enge - alt sammen i det store og hele fri for både voksne og alle andre.

Skal jeg fortælle om, hvad vi legede, er det næsten ikke til at finde hoved og hale i. Alle erindringerne tumler sig rundt, og den ene vil hele tiden skubbe den anden af vejen, fordi netop den er den sjoveste.

Helt afgørende var dog naturen. Ikke noget med anlagte legepladser, og heller ikke noget med pædagoger, der skulle sikre ens udvikling. Den slags klarede vi selv. Heldigvis!

Der er jo skov på en stor del af vandværkets areal, og en skov er en selvskreven legeplads. Det har også nutidens skovbørnehaver fundet ud af. Gennem det hele løber Lille Vejleå i sin betonstøbte skål (for ikke at forurene grundvandet), og vand og børn er altid på bølgelængde. Man kan sejle med pinde, man kan springe over, man kan fange hundestejler, og trænger man til spænding, kan man krybe gennem rørene under Køgevejen. Specielt "det gamle rør" var uhyggeligt, men inde på midten, er der et lille rum, der kan bruges som hule. I det nye rør er der til gengæld inde midt under en brøndskakt op til landevejen, og det

kan være ganske interessant at kravle op i dette rør på de indstøbte jernttrin. Jeg kan svagt huske den oprindelige granitbro, der hed "Thorsbro", og jeg kan huske arbejdet, da man for at gøre vejen bredere, arbejdede med at sløjfe broen og lave den nu eksisterende rørunderføring.

Langs med åen var der dengang på den østre side af Køgevejen et forvokset kratområde med forskellige småtræer og buske. Denne undseelige klat vækster nød det storslåede navn "Urskoven", og netop fordi den var ganske u-planlagt, var den god at gemme sig i, føre krige i eller benytte som afsæt for fantasien, hvis man gerne ville en tur til Afrika. Langs selve vejen blev den benyttet som losseplads (det er måske så meget sagt), da alle bare smed skrammel og affald ned af skråningen ind i Urskoven. Men lossepladser kan rumme uvurderlige skatte, der i legens tjeneste kan gøre stor nytte.

På den anden side af Køgevejen mod vest var der et bælte langs åen, bevokset med piletræer, og denne skov hed naturligvis Pileskoven. Piletræer er noget af det herligste, man kan have med at gøre. Grenene er lette at skære af med sin dolk (vi havde allesammen en dolk), og på forunderlig vis kan sådan en gren afbarkes mere eller mindre, således at man i løbet af nul-komma-fem har en fortræffelig kårde med håndtag (kan evt. udbygges med et dåselåg med hul i rundt om håndtaget), der kan danne baggrund for solide, ædle kampe mellem de tre musketerer - eller andre kombattanter. Pilegrene er også lette at forarbejde til en flitsbue, ligesom de tynde - ofte næsten lige - grene let bliver til udmærkede pile. Desværre taber pilegrenen hurtigt sin spændstighed, men så kan man jo bare lave en ny. Ind imellem lavede vi også pilefløjter, og det er altid interessant at se, om barken løsner sig, som den skal, når man har siddet en tid og banket på den med håndtaget fra sin dolk. Men med øvelse løser alting sig, og fløjstens tone kan løbende varieres ved at snitte lidt af veddet inde i fløjten - dog altid i nedadgående retning!

Skoven mellem Køgevejen og vandværket blev meget brugt til hulebygning og anden leg. Der var træer at kravle i, den lange udgravede "forsænkning" - Hæverten - til at rende op og ned af siderne på, og nedenfor oplagspladsen er der to oliebeholdere, der hver står i en "skål" af beton. Gennem et lille hul kan man kravle ind under beholderne, og dels kan det være ganske farligt at tænke på, hvad der sker, hvis der går hul på beholderen, men derudover giver de mange huller ud under beholderen en rimelig god illusion af glughullerne på et fort. Og den skrå side af betonskålen kan man rende rundt på, så man fuldt og helt har oplevelsen af at være en racerbil i fuld fart rundt på banen. Der var et sted i denne del af skoven resterne af en jordhule fra min søsters tid, men selvom vi ofte snakkede om at gøre denne hule i stand igen, blev det aldrig rigtigt til noget. Jordhuler var meget spændende at snakke om, men ret vanskelige at bygge i virkeligheden.

Da vi blev større, var Roskilde Ring i øvrigt opstået, og vi drenge cyklede indimellem derned og sad på grusgravens støvede sider og så midgetbiler og store racerbiler i fuld fart. Jeg husker, at vi en gang så Stirling Moss, der vistnok kørte i en Mercedes Sølvpil. I hvert fald var Sølvpilen meget avanceret - syntes vi, for den havde ikke almindelig dør, men en der lukkede opad.

Lige nedenfor vandværket får Lille Vejleå et tilløb fra Kappeløvrenden, der også er foret med en cementskål. Denne rende er lidt mindre, men da den løber en anden vej og lidt derfra løber forbi endnu en pileskov (der nok er væk nu), kunne den være et godt alternativ. Området mellem Lille Vejleå og Kappeløvrenden havde det gode navn "Øen", og selvom det i bedste fald kun kunne være en halvø, var det alligevel interessant at kunne forestille sig, at man var ude på en rigtig ø. Der er faktisk den dag i dag en lille bro over Lille Vejleå over til Øen, lige nedenfor Værket, så illusionen er helt i orden.

Efter Benzonsdals Alle kom "den store skov", der går helt ud til Torslunde, og når vi færdedes der, var vi godt klar over, at nu var vi langt hjemmefra. Men området var ikke uinteressant, da vandforsyningen havde plantet dels en ret stor (set med barneøjne) nøddeplantage og endvidere en frugtplantage. Hvad

vandforsyningen egentlig ville med disse frugter, er ikke godt at vide, men jeg tror nok, at man plukkede dem og bragte dem ind til hovedkontoret på Axeltorv, hvor de vel er blevet fordelt. Vi unger nød i hvert fald godt af sagerne, og når der var modne mirabeller, blommer, æbler eller pærer, kunne vi hænge i timevis i grenene og bare spise løs. Og nødder er altså allerbedst, når de er helt friskplukkede. På andre arealer tæt ved vandværket blev i øvrigt også dyrket forskellige sager: Kål, gulerødder, kartofler m.v., men om de blev solgt - eller hvad, ved jeg ikke.

Længst ude - op mod Thorslunde - er der et stykke eng, men der var vi ikke altid helt modige ved at bevæge os. Der var konstant krig mellem Thorslunderne og Vandværkerne, og selvom jeg faktisk ikke kan huske en eneste gang, hvor vi virkeligt kom op at slås, var det hele tiden en trussel, vi havde hængende over hovedet. Det har selvfølgelig været ret spændende at forestille sig alt det, der kunne ske, selvom det aldrig blev til noget. Specielt frygtede vi en dreng fra Thorslunde, der hed Johnny. Han var - ifølge legenden - ganske vild og voldsom, selvom han i skolen i Ishøj opførte sig aldeles eksemplarisk og aldrig generede nogen. Men det var en dejlig fjende at forestille sig. Men det skete da, at vi vovede os derud, og gik man op af den lille grusvej, der kommer fra Benzonsdal, lå der dengang en rigtig smedie, hvor essen glødede, og hvor smeden - den granvoksne mand - slog slag på slag! Senere blev der bygget et par boliger på stedet, hvor smedien var. Det var vist en slags "almennyttige boliger" som socialdemokraterne - til min konservative fars store fortrydelse - fik bygget. Han yndede - sarkastisk - at kalde dem "Karlsens Hvile", fordi en socialdemokrat ved navnet Karlsen (en af pladsmændene ved vandværket) havde været foregangsmand.

Når Vandværkets eget område var blevet for meget anvendt, kunne vi altid gå over på Kanehøj, hvor der var både en stor kostald, grisestald og hestestald samt ikke mindst en fortræffelig lade. Gårdejer Sørensen blandede sig aldrig i, at vi rendte rundt, og på en gård kan man altid finde på noget. Dyrene er i sig selv gode legekammerater, (hjemme havde vi forresten altid selv katte, der til stor ulykke, gråd og tænders gnislen med mellemrum blev kørt ned på Køgevejen) og laden havde sine store høstakke, der altså er gode at kravle og hoppe i. Engang, hvor jeg havde fået en ny jakke, satte en af karlene mig op på ryggen af en ko med det resultat, at jeg faldt ned i renden bagved og måtte hjem med den nye jakke klistret ind i komøg. Jeg tror slet ikke, at jeg fik skældud i den anledning, men jeg husker tydeligt hændelsen og jeg har ikke siden forsøgt mig som cowboy.

Ikke mindst gartner Anton Larsens gartneri var en navnkundig legeplads. Jeg legede utroligt meget sammen med hans to drenge Jørgen og Mogens, og stunderne rundt omkring på gartneriet var blandt de allerbedste. En stor stak af baller med spagnum er som at bestige Mount Everest - næsten, og en friskplukket tomat kan ikke overgås i smag. Stablerne af rammer til mistbænke kan blive fine huler, når man lægger brædder over, og blandt rækkerne af koralranker kan man både gemme sig og føle sig hensat til eksotiske egne. Familiens hund - en mere eller mindre ægte schäfer - hed Molly, og hun var en virkelig fin legekammerat. Hun kunne trække os på rulleskøjter på Benzonsdals Alle (der havde en fin, ny asfaltbelægning, der var suveræn til rulleskøjteløb), og hvis Anton Larsen slap hende løs et kvarters tid efter, at vi var rendt ud i skoven for at gemme os, kunne hun altid finde os. Desværre ved jeg, at Jørgen, som nogenlunde var på min alder, ikke er mere. Jeg har nok haft både de fleste og de bedste legeoplevelser sammen med ham.

Min mor skulle jo ind imellem have fat i mig, og det foregik på en ganske smart måde. Min far havde fra sin tid på søen hjembragt en amerikansk trillefløjte, der bar inskriptionen "Signal Police", og den fløjtede hun bare i. Lige gyldigt hvor jeg var (næsten) kunne jeg høre fløjten, og så var det bare hjemad. Og så var det jo, at man godt vidste det der med danseskolen på den bestemte ugedag. Langt senere, da jeg begyndte at interessere mig for klassisk musik, lyttede jeg til Carl Nielsens 4. symfoni. Et bestemt sted er der en passage,

hvor der er en fløjte med præcis samme lyd, som min mors fløjte. Jeg var lige ved at løbe hjem, da jeg hørte det.

Hvad legede vi ellers med? Ja - min far havde jo lavet en trækvogn til mig - "Legevognen" - og den blev flittigt brugt. Vi kunne trække hinanden, og ned ad bakken på Benzonsdals Alle - ved den nu nedrevne Mølle - kunne den køre af sig selv, mens man bare sad og styrede med trækstangen lige op i luften. Den var også god til at samle kastanjer i, og der var et fint, stort træ lige ved vejen ind til Møllen. Gårdejer Sørensen havde også et kastanjetræ, der var anvendeligt, men trods alt ikke af samme størrelse. Kastanjerne blev naturligvis sat sammen med små stykker tændstik, så de blev til dyr om mennesker, der var fine til at lege med, indtil de tørrede så meget ud, at de var blevet helt runkne.

Jeg ejede også en dræsine, som man sad på og fik til at køre ved at trække frem og tilbage i et håndtag. Den var en arv fra tidligere tider, men der er vel nok blevet slidt - ligesom løbehjulet. De andre børn havde også legevogne og andet, så ind imellem var den lille stikvej til Køgevejen en ren "trafikfælde".

Vores egen - og de andre familiers - have var selvskreven legeplads. Vi havde i haven et "ringspil", der blev brugt, indtil vi havde spillet så meget, at noget nyt måtte til. Det var en snor med tre ringe i, og snoren var bundet fast til en gren højt oppe. Det gjaldt så om at få snoren med ringene til at gynges hen og ramme en krog på stammen, og hvis to ringe hang fast i krogen - fik man 2 point. Enkelt og underholdende - ikke? I perioder spillede vi meget krocket på havernes græsplæner, der jo også blev brugt til boldspil og "pind" m.m. I alle haverne havde vandforsyningen installeret et lysthus, som familierne om sommeren brugte til kaffedrikning og til aftenmaden, men vi børn kunne jo også bruge husene til forskellig leg, selvom de vist ikke var så spændende, fordi de lå alt for åbent og synligt for de voksne.

Min far havde indrettet et lille værksted i udhuset, hvor både jeg og legekammeraterne kunne snedkerere - helt på linje med Emil fra Lønneberg. Vi snittede nu ikke "små mænd", men en hel del skibe til sejlads på åen og en hel del sværd til drabelige slåskampe er blevet til i det værksted.

Kedede man sig for meget, kunne man altid gå en tur over til vandværket, hvor man dog helst skulle holde sig så meget i skindet, at man ikke generede de voksne i deres arbejde. Det var selvfølgelig udendørs leg, der kunne blive tale om. Nogen gange skulle alt gruset i filterbygningens bassiner skiftes, og så var der enorme bunker af vådt sand og grus, man kunne regere i. Skråningerne op til filterbygningen er også gode at løbe på - og måske lege "pind" (= et-tagfat) på, og en varm sommerdag er det forfriskende at stikke hovedet ind under klapperne til vinduerne og mærke bruset og høre suset fra det nedfaldende vand. Og tænk bare den jernholdige lugt - selv 40 år senere og på mere end 500 kilometers afstand, kan jeg mærke lugten. Nogen gange kunne man også være heldig - ud for porten ind til maskinhallen - at finde rester af kviksølv, der må have været spildt ud af udskiftede måleinstrumenter. Det kan godt være, at det er ganske forkasteligt - og sikkert også aldeles uøkologisk og miljøskadeligt, men det er altså sjovt at lege med dråber af kviksølv i hånden og mellem fingrene. Det er slet ikke til at holde på - men meget interessant.

En særlig god legeplads var oplagspladsen for rør m.v. langs den lille sti mellem Værket og Køgevej. Sådanne rør kan man både balancere på og gemme sig i. Da vi var blevet så store, at vi mente at tiden var inde til at forsøge sig lidt med tobak, sad vi en aften i et kegleformet cementrør og smøgede den. Der var et lille hul i siden af røret, og gennem det kunne vi observere området. Selvom vi var musestille standsede maskinmester Jarl sin gang forbi og begyndte at grine - hvorefter han gik videre. Vi kunne jo se ham gennem hullet. Da vi undersøgte sagerne, kunne vi klart se, at sådan en stille sommeraften stod vores røg lige op af cementrøret som ud af en skorsten, og Jarl har naturligvis gættet, hvad der foregik. Men han var taktfuld nok til ikke at sige noget. For enden af den lille stikvej på hjørnet af Køgevej havde man - uvist af hvilken årsag - indrettet et lille "anlæg". Sådant et var der reelt ingen som helst brug for, men området har

sikkert været tilovers, og da mandskabstimer den gang ikke var den store belastning, havde man lavet en græsplæne samt nogle buskområder udenom (snebær fra buskene er for resten gode til at "knipse" efter hinanden). Ork - hvor har vi leget der. Tager man en græsslåmaskine (når græsset egentligt trænger til at blive slået) og laver nogle snoede gange rundt om og omkring og på kryds af hinanden, får man et pragtfuldt sted at lege "Kineserpind". Det gælder bare om at fange hinanden, og den der bliver fanget, skal så "være den" - men man må kun løbe på gangene, og træder man ved siden af, skal man "være den". Anlægget med sin græsplæne, som vandforsyningen sørgede for, blev slået med rimelige mellemrum, var naturligvis også god til fodbold, krocket og andre spil, men strengt taget var fodbold endnu ikke blevet en nationalsport - i vores verden i hvert fald. Men jeg fik da en læderfodbold i fødselsdagsgave, da jeg var en 7 - 8 år gammel. Desværre var den syet af store, firkantede felter, så da den blev våd første gang, blev den helt skæv, så man i sine spark var nødt til at korrigere for dens særegne skudbaner.

Ovre ved Møllen legede vi ofte skjul, hvor man naturligvis - hvis man "var den" - måtte sørge for først at råbe: "fri for hjørner og kanter", så de andre ikke kunne nøjes med at stikke lappen op over kanten af plankeværker og råbe "fri". Det var rigtig skægt, og der var mange gode steder at gemme sig i tæt nærhed af "stedet", så man kunne smutte forbi "den" og gøre sig "fri". Dette her er selvfølgelig ret indforstået for vor tids ungdom, men hvis de ikke kan forstå det, må de virkelig spørge. Inde i møllens vognport holdt en tre - fire gamle hestetrukne vandvogne, der stank af tjære. Ingen havde nogen erindring om, at de havde været brugt til noget, men vi unger kunne - altså kun de mest modige af os - krybe ned gennem lugen ovenpå og ind i selve tanken. Men det gjorde vi nu ikke ret tit, for det var lidt for farligt.

Om sommeren, når vejret ellers var til det, cyklede vi ud til Greve Strand for at bade. Gerne lige nedenfor Badehotellet. Indtil vi var store nok til selv at cykle, var der kun badning på programmet, når de voksne var sindet at cykle med, og i min verden er der meget langt fra Thorsbro til stranden. Reelt er der næppe mere end 6 - 7 kilometer, men det var altså lidt af en ekspedition. Nogen gange cyklede jeg sammen med far og mor helt ud til Mosede Havn, der kun var et lille fiskerleje, og en gang hver sommer cyklede vi dels til Køge og dels til Roskilde for at opleve lidt nyt. Det var virkelig lange ture, og jeg mindes endnu mine svidende, solskoldede lår fra en sommers Køge-tur.

Ja - jeg kunne nok blive ved. Men formentlig mest til glæde for mig selv. Sikkert er det dog, at man som barn på Thorsbro ikke havde noget som helst behov for arrangerede, pædagogiske iscenesættelser. Og skal jeg være helt ærlig, tror jeg ikke, at børn senere i livet får mangler af den grund.

AFSLUTNING

Som sagt er den direkte årsag til denne lille beskrivelse, at nogle behjertede mennesker vil gøre Thorsbro Vandværk til et maskin-/industrihistorisk museum. Det er en virkelig god ide. Vore dages rationelle og kønsløse bygninger er for intet at regne mod Thorsbro Vandværks flotte maskinbygning, og vore dages elektriske "snurrebasser" syner intet imod en toetagers diselmaskine, der gungrer, så det kan høres gennem hele bygningen og et godt stykke udenfor.

Men både bygninger og maskiner har jo kun en mission, hvis de fungerer til menneskers nytte - både dem, der skulle drikke vandet i København, og dem der levede af arbejdet på Værket. Og hvem kan om føje år huske noget som helst om, hvordan livet var på Værket, hvis ikke nogen skriver det ned?

Det har virkelig været en fornøjelse at skrive dette. Både for "historiens skyld" - men så sandelig også fordi mange glemte erindringer dukkede op igen undervejs. Heldigvis gode og glædesfyldte erindringer.

Det er mit håb, at dette kan være et supplement til den rent tekniske side af Museet Thorsbro, og skulle nogle af mine gamle legekammerater læse dette, håber jeg, at de bliver lige så glade for erindringerne om vores fælles barndom, som jeg er.

Claus Hankert

Sejs - den 15. januar 1999